

BIJVOEGSELEN

VOOR HET TIENDE DEEL

VAN DE

BIJDRAGEN

TOT DE

HUISHOUDING VAN STAAT

IN HET

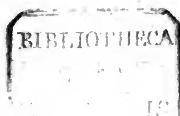
KONINGRIJK DER NEDERLANDEN,

DOOR

GYSBERT KAREL GRAVE VAN HOGENDORP.

TE DELFT, BIJ
DE WEDUWE JOHANNES ALLART.
MDCCCXXV.

EENIGE OPHELDERINGEN

MIJNER LAATSTE

VERHANDELING

OVER

NEDERLANDSCH INDIË.

Mijne laatſte beſchouwing van dit groote voorwerp van ons nationaal belang is te vinden vooraan in het tiende en laatſte Deel van mijne Bijdragen tot de Huishouding van Staat. Het ſtuk is geſchreven geweest in het najaar 1824, doch eerst in druk uitgekomen in den zomer 1825. Genoegzaam ten zelfden tijde zijn er narigten uit Indië bekend geworden, en hier te lande maatregelen voor Indië genomen, die de aandacht van het Publiek ongemeen gevestigd hebben op de Indiſche Bezittingen. Ik heb dan ook mijne Verhandeling overgezien, met een oogmerk, om het een en ander op te helderen, hetwelk uit dien hoofde inzonderheid meerdere opheldering noodig hebben mogt.

De volgende aanmerkingen en bijvoegſelen op onderſcheidene plaatſen van mijne Verhandeling deel ik ten dien einde aan het Publiek mede.

Bladz. 13. *Al wat er heden overſchiet van het Monopolie, beſtaat in de kruidnagelen en notenmuskaat van de Molukſche Eilanden, en in de vaart op Japan, welke door de Regering alleen kan gedreven worden, uit hoofde van de omſtandigheden en inſtellingen van het Japanſche Rijk.*

Bij de overblijffelen van het Monopolie zou men nog eenige andere kunnen voegen, zoo als de koffij in de Preanger Regentſchappen, het zout, de Amphioen of Opium, de mijnwerken inzonderheid van tin op het eiland Banka, en dergelijke meer.

Dan deze overblijffelen van het Monopolie zijn niet van zulk een' aard, dat zij de beginſelen van een goed Beſtuur omverwerpen, gelijk als oudtijds het Monopolie der Oostindiſche Compagnie gedaan heeft, en heden nog het Monopolie der ſpecerijen met opzigt tot den Molukſchen Archipel doet.

Wij zullen de genoemde overblijffelen, een voor een, met weinige woorden ophelderen.

De koffij in de Preanger Regentſchappen is een overblijffel van het ſtelſel van contingenten en verpligte leverancien. Onder deze woorden verſtond men belastingen in natura en verkoop van den geheelen oogst van ſommige landvruchten aan de Regering tot vaste prijzen. In mijne laatſte Verhandeling heb ik daar nog uitdrukkelijk van geſproken, zoo als mede in de Verhandeling over de Kolonien, welke het laatſte ſtuk is van het zevende Deel mijner Bijdragen. In mijne vroegere Werken heb ik deze zaak, als ware het,

het, uitgeput, ten einde het onſtaatkudige en verderfelijke van zulke inrigtingen aan te wijzen. Onder het tegenwoordig Beſtuur van Neêrlandsch Indië, gegrond op wijzere beginſelen, is dan ook zulk een groot kwaad niet meer de regel, maar de uitzondering, niet meer algemeen gehandhaafd, maar op een gedeelte van Java bij voorraad behouden.

Ik heb alle reden gehad, om mij te vleijen, dat de uitzondering plaats zou maken voor den regel. Ik ben in deze hoop verſterkt geworden door de ſterke daling van de koffijprijzen. Zoo lang als de prijzen hoog ſtonden, deed de Regering eene opoffering van hare winſten, wanneer zij de koffij aan de vrije cultuur overgaf, en grondlasten in de plaats ontving. Maar nu ondervindt de Regering de ijdelheid van zulke winſten, en heeft dus geen' ſchijn van reden meer, om niet de grondlasten met eene vrije cultuur in te voeren.

Het zout wordt door de Regering alleen gefabriceerd. Uit de pakhuizen der Regering wordt hetzelve verkocht bij hoeveelheden van een' koijang of daarboven tot een' vasten prijs. De verdere koop in het klein ſtaat dan vrij aan iedereen.

Dit zoutmonopolie heeft veel overeenkomst met inrigtingen van andere Staten, ook in Europa. Ik wil zulk een Monopolie, noch in het algemeen, noch in Nederlandsch Indië prijzen. Maar ik herhaal, dat het beſtaanbaar is met eene goede Regering, offchoon een gebrek in dezelve. Het is geen Monopolie, zoo als dat van de Oostindiſche Com-

pagnie, hetwelk den aard van het geheele Beſtuur verandert.

Het Monopolie van den Opium is thans op de volgende wijze ingerigt. De Regering voert niet zelve aan, maar laat den aanvoer geheel vrij en onbelemmerd, mits in kisten van een bepaald gewigt. Vervolgens wordt de verkoop binnen 's lands door verpachtingen aan banden gelegd. Niemand dan de pachter mag Opium in het klein verkoopen. Niemand dan hij mag eene kist openen. Niemand dan hij mag eene mindere hoeveelheid dan eene volle kist vervoeren of aan een' ander' overdoen.

De tinmijnen op het eiland Banka zijn een domein der Regering en worden voor hare rekening bewerkt. Ook zulke domeinen ontmoet men in handen van Regeringen, die niets gemeens hebben met den geest van Monopolie der oude Oostindiſche Compagnie. De vraag kan worden opgeworpen, wat nuttiger voor de Regering zelve zij, zulke domeinen voor eigene rekening te houden, of liever te verhuren of zelfs te verkoopen?

Hoedanig ook het antwoord op deze vragen zij, de Regering van Indië is door het bewerken der mijnen van Banka in het geheel niet gelijk aan de Oostindiſche Compagnie. Even zoo is het geſteld met de vogelnestjes en met andere voorwerpen van minder belang, die geen van allen kunnen beſchouwd worden als trekken, eigen aan het Compagnieſtelſel.

Er worden heden zulke verwijten aan de Regering van Nederlandsch Indië gedaan, vooral met opzigt

tot

tot de koffij, alsof zij nog ſterk overhelde tot den geest en het ſtelſel der oude Oostindiſche Compagnie. Daarentegen zijn er, vooral in Oostindië, nog voorſtanders van de oude Compagnie, die dezelve gaarne zouden opwekken uit haar graf, en die het tegenwoordig Beſtuur van een dwaas liberalismus beſchuldigen. Zulke uiterſten ſtaan vlak tegen elkander over, en zulke ſtrijdige beſchuldigingen vernietigen elkander. De waarheid is baarblijkelijk, dat de Regering over Nederlandsch Indië heden op goede beginſelen rust; maar dat er nog eenige overblijfſelen van het oude Monopolie zijn, ja zelfs eenige overhelling daartoe, welke van tijd tot tijd zullen moeten ter zijde geſteld en door betere inrigtingen vervangen worden.

Het voorname beginſel van het Beſtuur, dat de plaats van de Compagnie heeft ingenomen, is dit, dat de Regering zich bemoeit met zaken van Staat, en dat zij den koophandel, den landbouw en alle takken van nijverheid overlaat aan de ingezetenen. Hoe meer dit beginſel wordt doorgezet en algemeen gemaakt, des te meer zal Nederlandsch Indië bloeijen. De overblijfſelen van het Monopolie zullen altijd ſchadelijk blijven, tot dat zij geheel en al te niet zijn geloopen. Al de Monopolien in handen van de Regeringen, zoowel in Indië als in Europa, zijn min of meer nadeelig en zullen ook verdwijnen voor het licht eener goede Huishouding van Staat, die de vrucht der vorderende beſchaving is. Al kondigen zich de Monopolien aan onder liberale namen, zoo

zal de ondervinding er het verderfelijke van aantoonen.

Bladz. 16. *Wil men de schepen of onderdanen van den ander zwaarder belasten dan de zijne, zoo wordt ook aan dit meerder bezwaar paal en perk gesteld, waardoor de regten in allen gevalle matig blijven.*

Deze laatste gevolgtrekking, dat de regten matig blijven, rust op de onderstelling, dat elke Regering hare eigene onderdanen matig belasten zal. Wanneer de eigene onderdanen geringe regten van in- en uitvoer opbrengen, zoo kunnen deze geringe regten, zelfs verdubbeld zijnde, voor vreemde nog matig heeten. Maar het tegendeel is gebeurd, de eigene onderdanen zijn zwaar belast geworden, wanneer zij vreemde manufacturen aanbrengen. Wilde men nu de vijf en twintig en vijf en dertig per cent nog verdubbelen voor de vreemde, zoo zouden deze regten voorwaar niet matig zijn. Ik heb mij dus in mijne onderstelling bedrogen en de regten zijn onmatig geworden, zonder te strijden met het Verdrag. Maar in het vervolg van deze Verhandeling worden de zware regten van vijf en twintig en vijf en dertig per cent ook nader onderzocht en het onstaatkundige daarvan aangewezen. Tijd en ondervinding zullen nader overtuigen, dat zulke regten niet voordeelig zijn. En nog vroeger zal men gewaar worden, dat zulke zware regten niet kunnen gehandhaafd worden, dat

dat er een groote ſmokkelhandel uit geboren wordt, en dat men niet kan nalaten, terug te komen tot matige regten.

Bladz. 40. *Alle de kosten van het Beſtuur en van de Gewapende Magt worden gevonden uit geregelde belastingen in die Bezittingen, zonder eenig bezwaar voor den Staat.*

Deze ſtelling zal in twijfel getrokken worden op de verſpreide geruchten, dat de kas van Indië ver te kort ſchiet, dat er millioenen moeten uitgezonden worden, om daarin te voorzien, enz. Er kunnen buitengewone uitgaven beſtaan, terwijl de gewone uitgaven beneden de gewone inkomſten blijven. Zulke buitengewone uitgaven hebben in Nederlandsch Indië plaats gehad van het eerſte oogenblik der teruggave af tot heden toe. Deze zijn de eerſte kosten, om die uitgebreide Bezittingen in een' goeden ſtaat te herſtellen, de kosten, ter oprigting van een leger en eene vloot vereischt, de kosten van opgevolgde zware oorlogen, de kosten van overname, waarvan de laatſte post nog is afgedaan bij het Verdrag met Engeland, ten beloope van honderd duizend ponden ſterling, alle welke en meer andere kosten niet behooren tot jaarlijkſche uitgaven, en niet gevonden kunnen worden uit de jaarlijkſche inkomſten. Hebben de jaarlijkſche inkomſten een overſchot geleverd, om de buitengewone kosten gedeeltelijk te dekken, zoo heeft het verdere moeten gevonden worden uit geld-

leeningen. Boven en behalve de buitengewone kosten, is er ook een kapitaal noodig voor den handel, waarmede het Indisch Bestuur belast is gebleven. Zoodanig is de handel in specerijen en de Japansche handel. Van denzelfden aard zijn de bergwerken van tin op het eiland Banka. De koffij, door de Hooge Regering ontvangen en verkocht, valt onder dezelfde beschrijving. Even zoo het zout. Er is een kapitaal, een kapitaal van vele millioenen noodig, voor zulk een uitgestrekt handelbedrijf. Om dit kapitaal te vinden, is er wel geen ander middel, dan geldleeningen. Doch de interessen van zulk eene leening zijn eene geringe uitgave bij de opbrengsten van zulk eenen handel. Stel nu, dat de Hooge Regering van Indië voor al de buitengewone kosten en voor het geheele benoodigd kapitaal eene enkele groote geldleening openstelt, ten einde al de behoeften op ééns te vervullen, zoo is dit niets minder dan een kenteeken van te kortschietende inkomsten. Zulk eene geldleening bedrage zelfs twintig millioenen, zoo bedraagt de som van de jaarlijksche interessen en aflossing niet meer, dan gemakkelijk te vinden is uit het overschot der gewone inkomsten boven de gewone uitgaven. Wanneer ik derhalve verzekerd heb, dat al de kosten van het Bestuur en van de Gewapende Magt gevonden worden uit de jaarlijksche inkomsten, zoo had ik nog daarbij kunnen voegen, dat ook de interessen en aflossing van eene noodzakelijke en nuttige publieke schuld gevonden kunnen worden uit die zelfde inkomsten.

Bladz. 42. *Bij het vruchteloos beleg der Hoofdstad.*

Deze uitdrukking is min naauwkeurig, en ik had moeten schrijven: beleg eener voorname Vesting. In de zaak zelve, waar het hier op aankomt, maakt het geen groot verschil.

Bladz. 43. *De groote verandering, door de Engelschen ingevoerd en door ons gehandhaafd, heeft het lot van die Volken ongemeen verbeterd, maar de handhaving van onze zijde is onzeker en misschien gebrekkig geweest in de Molukſche Eilanden, waaruit dan het ongenoegen gesproten en een opstand gevolgd is.*

De opstand is aan geen' twijfel onderhevig, en heeft niet kunnen gedempt worden, dan door het gebruik der land- en zeemagt, in een' openbaren oorlog. Maar de aanleiding daartoe heb ik onzeker en met een *misschien* voorgedragen. Ik weet niet, dat er echte en uitvoerige berigten omtrent die aanleiding zijn bekend geworden, en ik weet er slechts het een en ander van uit de gedrukte militaire rapporten en uit eenige mondelinge mededeelingen. Waren deze zelfde zaken voorgevallen in Britsch Indië, zoo zou het noch aan publieke noch aan particuliere berigten in druk ontbroken hebben. Onder ons bestaat nog niet dezelfde publiciteit, dezelfde lust, om de zaken bekend te maken, noch zelfs, om de zaken

te weten. De onkunde van den ſtaat van onze Indiſche Bezittingen is nog zeer groot en nog zeer algemeen. Het licht begint op te dagen, en ik hoop dat hetzelve hoe langer hoe meer zal worden aangeſtoken, tot eer van onze Natie en tot bevordering der algemeene welvaart.

Bladz. 48. *Zulk eene onderſteuning van de Regering genieten de vreemdelingen niet, hetzij Engelſchen, Noord-Amerikanen, of anderen.*

Het is ſedert gebleken, dat de bevrachtingen door de Regering geene ware onderſteuning zijn geweest, maar ſchadelijk voor den koopman zijn uitgevallen. Het oogmerk was eene onderſteuning, maar de uitkomst heeft het oogmerk verijdeld. Deze uitkomst is te wijten aan het muntſtelſel van Indië, zoo als het ingevoerd is geworden in 1817. Dit hier uit te leggen, zou eene opzettelijke verhandeling vereiſchen. Het is reeds duidelijk geſchied in een' gedrukten Brief uit Indië, onder den titel van: DE ERNSTIGE BESCHOUWING *van de mogelijke gevolgen der Nederlandſche Handelmaatſchappij, in eenen Brief van *** aan zijnen correspondent te Antwerpen*, WEDERLEGD, *voor zoo veel aangaat de aantijgingen, daarin voorkomende, tegen het Oostindisch Beſtuur. Te Leeuwarden, bij* G. T. N. SURINGAR, 1825, bl. 51—56. Ik kan gerustelijk daarop wijzen, in zoo verre als het beſtaan van deze wonderlijke uitkomst betreft. Maar ik moet hier de aanmerking maken,

dat

dat het nog wonderlijker is, dat de oorzaak van zulke eene uitkomst niet eerder is bespeurd geworden door de kooplieden, die zoo ongemeen daardoor geleden hebben. De Regering dacht hun een voorregt toe boven de vreemdelingen, en de vreemdelingen verkregen daardoor een voorregt boven hen. Zij klaagden van jaar tot jaar, dat zij verliezen ondergingen, en zij wezen deze eenvoudige oorzaak niet aan. Inmiddels heeft de ondervinding ons nu gebragt tot een klaar inzigt van de zaak, en wanneer de gebreken van het muntstelsel zullen verholpen zijn, zoo zal dit groote bezwaar van onzen koophandel geheel en al komen te vervallen.

Nu zullen de kooplieden het genot hebben van de vrachtpenningen, die tot nog toe, voor een groot gedeelte, gestrekt hebben om op te wegen tegen het verlies, bij de munt en den wissel geleden.

Bladz. 71. *De Heer Mr.* J. H. FABIUS, *Commissaris van Borneo.*

Hier is de Heer TOBIAS gemeend. De drukfeil FABIUS, voor TOBIAS, is voor mijn gevoel des te onaangenamer geweest, om dat ze den schijn doet ontstaan, als of ik den Heer TOBIAS van de eer wilde berooven, die hem zijn uitmuntend Verslag moet verzekeren.

Dit Verslag is toch gesteld in den echten geest van een wijs Bestuur over ons Rijk in Indië. Het bedoelt de beschaving van eene talrijke bevolking, en

de twee heilzame gevolgen van deze befchaving, namelijk, de teelt van kostelijke tropifche voortbrengfelen voor de Nederlandfche markt, en het vertier van eene menigte Nederlandfche fabrikaten op de Indifche markt.

De uitgebreidheid van zulk een vertier, in het vervolg van tijd te wachten, blijkt onder anderen wederom uit den even aangehaalden gedrukten Brief. De Schrijver begroot de bevolking van Java alleen op ruim vijf millioenen, en de verdere bevolking, op de andere eilanden, nog eens zoo hoog. Hij fpreekt van veertien of vijftien millioenen inboorlingen, op de behoefte van dewelke onze fabrijkanten en kooplieden kunnen fpeculeren. Tot nog toe hebben de Engelfchen daarop gefpeculeerd, en van daar de groote voordeelen door hen behaald, en het opdrijven van den prijs der koffij voor hunne te huisladingen. De Nederlandfche kooplieden en fabrijkanten hebben flechts te willen, om zich deze voordeelen eigen te maken.

Maar Nederlandsch Indië is nog weinig bekend in Nederland, en vele denken, dat er niet anders is, dan Batavia met eenige binnenlanden. Wij lezen in den meergemelden gedrukten Brief uit Indië, dat de meeste Nederlandfche fchepen flechts verzekerd waren tot Batavia toe. Mij is verhaald, dat de koffij van Padang, eene van onze Bezittingen op de westkust van Sumatra, door Amerikaanfche fchepen alleen wordt afgehaald. Dezer dagen is er een Nederlandsch fchip met koffij van Padang in Antwerpen aan-

aangekomen, en ik wensch hartelijk, dat wij nu deze vaart voor ons zullen houden, hetwelk geheel van ons zelven afhangt.

Men kan zich een denkbeeld maken van de uitgeſtrektheid van ons Rijk in Indië, met een' oppervlakkigen blik op de eerſte beste kaart van Azië te werpen. Dáár ziet men dien grooten en talrijken Archipel, waarvan men Java tot een' maatſtaf nemen kan. In den meergemelden Brief wordt onder anderen gewag gemaakt van het herſtel van den grooten weg, door het midden van geheel Java aangelegd, en deze weg wordt geſchat op tweehonderd acht en tachtig uren gaans. Zoo uitgeſtrekt is het eiland Java, en daarnaar mete men onze verdere Bezittingen af.

Wil men zich een begrip maken van hetgeen Nederlandsch Indië kan voortbrengen, zoo leze men DEN STAAT *van de uitgevoerde koffij van het eiland* JAVA, *over het jaar* 1823, te vinden achter den meergemelden Brief. Hier hebben wij eenen oogst van ruim drie en dertig millioenen oude ponden. De belangrijke Kolonie van Suriname levert het eene jaar door het andere geen zes millioenen ponden op. Is nu Suriname eene kostelijke bezitting voor Nederland, hoe veel meer is Nederlandsch Indië dit reeds en kan het verder worden?

Van deze groote drie en dertig millioenen ponden zijn er twaalf dertiende deelen op de markt van Nederland te huis gekomen, en ſlechts één dertiende gedeelte is naar vreemde markten vervoerd geworden. De helft van hetgeen wij op onze markt gekregen heb-

hebben, is er gebragt door Nederlandſche ſchepen, de andere helft onder Amerikaanſche en Engelſche vlag. Zoodanig is de koffijteelt dan gevorderd, dat onze markt niet alles bergen kan, dat onze ſchepen niet alles kunnen overvoeren. Met den tijd zullen wij alles kunnen herwaarts aanvoeren, met eigene ſchepen naar de eigene markt. Zoo lang als dit nog niet geſchiedt, dienen de vreemde ſchepen, en zelfs de vreemde markten, om den koffijbouw aan den gang te houden en uit te breiden. Wij zullen al de voordeelen alleen genieten, zoo ras als wij zullen willen en de vereischte bekwaamheid zullen verkrijgen.

Naar mate de voortbrengſelen van die Bezittingen toenemen, breiden zich ook de behoeften der inboorlingen uit en vertieren zij meer van onze fabrijkaten. De Engelſchen hebben ſedert vele jaren een groot vertier in dien geheelen Archipel gehad van hunne waren, zoo Engelſche als Indiſche. Wij kunnen het grootſte gedeelte daarvan uit onzen eigen boezem leveren. Dan zullen de beide voorname bronnen van een' voordeeligen handel gunſtig op elkander werken. De groeijende landbouw van Indië zal de vraag naar onze fabrijkaten vermeerderen, en de aanvoer van onze fabrijkaten in Indië zal tot een' prikkel ſtrekken voor den landbouw. Dit is ſedert jaren het geval met de Engelſchen, die er wel bij gevaren zijn. Er zijn op Java inzonderheid Engelſche kooplieden, Engelſche ſuikermolens, door ſtoom gedreven, Engelſche koffijplantaadjen. Wij kunnen hetzelfde doen, hetzelf-

zelfde hebben, indien wij willen en ons bekwaam maken.

Daar is in Nederlandsch Indië eene ruime gelegenheid tot uitzetting van ons kapitaal. Wij hebben, zegt men, duizend millioenen guldens aan vreemde Mogendheden uitgeleend, niettegenstaande menig een zwaar bankeroet in de laatste vijftig jaren geleden. Een gedeelte van dit kapitaal zou met vrij wat meer veiligheid en tot hooger renten in Neêrlandsch Indië geplaatst worden. De Engelschen hebben ons ook hiervan het voorbeeld gegeven, en zij zijn ook daar wel bij gevaren, omdat zij Indië kennen. Wanneer Indië onder ons bekend zal zijn, zullen wij al dezelfde voordeelen daaruit trekken voor onze kapitalen.

Indië is zoo wel bekend bij de Engelschen, omdat er zoo vele Engelschen in Indië verkeeren voor hunne bijzondere zaken. Indië trekt vele menschen voor den koophandel en voor den landbouw. Mij zijn gevallen bekend van lieden, die er een spoedig fortuin gemaakt hebben in beide die vakken. Bekwame jonge lieden zijn schielijk van Commiesen Asfociés geworden. Men heeft moeite om bekwame lieden voor het onderwijs der jeugd in hun vak te behouden, omdat elk bekwaam man aanstonds de gelegenheid vindt tot voordeeliger bedrijven. Maar de Nederlanders zijn meestal uitgevaren als ambtenaren, en het getal van deze is zoo overvloedig geworden, dat er niemand meer daartoe aangenomen wordt, volgens eene uitdrukkelijke ministeriële aankondiging. Ik heb van iemand gehoord, die de gelegenheid tot een eigen

gen bedrijf heeft laten varen, om zijn ambt te behouden, en die er nu veel leedwezen van heeft, omdat hij door de verzuimde gelegenheid een rijk man zou geworden zijn.

Wij lezen veel van landerijen, die in de nieuwe Staten van Amerika gekocht worden door Engelsche en Duitsche Maatschappijen, om er landbouwers en ambachtslieden over te brengen. Ook dit kan op Java en andere eilanden van Nederlandsch Indië geschieden, en biedt even gunstige vooruitzigten op winst en voordeel aan. In den meergemelden Brief wordt gehandeld over lieden, die groote landerijen van de Hooge Regering gekocht hebben, wanneer deze om geld verlegen was. Zulke landerijen zijn van een geheel anderen aard, zij zijn bevolkt met twintig- of dertigduizend Javanen, sommige zijn zoo groot als de Provincie van Utrecht, en de eigenaars worden door de inboorlingen beschouwd als Souvereine Vorsten. Zoo iets verschilt hemelsbreedte van een stuk land zonder inwoners, en waar men de inwoners uit Europa overbrengt. De bezwaren van den gemelden Brief tegen die vorstelijke eigendommen zijn dus geheel niet toepasselijk, noch ook gemeend, op de ontginning en bevolking van woeste en tevens vruchtbare gronden.

Wanneer wij de middelen hier aangestipt en andere dergelijke behoorlijk aanwenden, wanneer wij daarmede nationale pogingen doen, om nut te trekken van onze Oostindische Bezittingen, dan opent zich voor ons oog een groot vooruitzigt van welvaart.

Er

Er is tevens niets anders noodig, om al de voordeelen van die Bezittingen voor ons zelven te behouden, en de vreemdelingen worden onvermijdelijk uitgesloten door onze eigene werkzaamheid. Sommigen roepen, dat wij de vreemdelingen moeten verjagen, en daarmede zullen zij niet anders bereiken, indien er aan hunnen boozen wil wordt toegegeven, dan dat de welvaart van onze Bezittingen er ongemeen door lijden zal. Deze welvaart is nogtans de grondslag van al de voordeelen door ons zelven te behalen.

Ik herinner mij iets omtrent dit geroep tegen de vreemdelingen, hetwelk geen ongeschikt voorbeeld is tot opheldering van mijn gevoelen. Onze oude suikermolens op Java staan verre beneden de nieuwe suikermolens der Engelschen aldaar. Onze suikermolens vereischen veel zwaarder kosten, dan de Engelsche stoomwerktuigen. Moesten wij bij onze oude molens blijven, zoo zouden wij den suikerbouw moeten opgeven. Naar de Engelsche wijze, is de suikerbouw voordeelig en vatbaar voor eene groote uitbreiding. Ja, zeide iemand tot mij, die Engelsche wijze is goed en moet door ons overgenomen worden. Maar tot heden toe zijn het Engelschen, die zulke nieuwe molens aanleggen, met Engelsch kapitaal, met stoomwerktuigen, in Engeland gemaakt, met een' Engelschen Directeur over dezelve, en dit is een groot kwaad, dat geweerd moet worden.

Ik zal mijn antwoord aan dezen inwoner van Nederlandsch Indië ontleenen van eenen inwoner van onze Zuidelijke Gewesten. In het Journal de Gand van

van den 8 November 1825, bladz. 3, lees ik het volgende:

QUESTION D'ECONOMIE POLITIQUE.

Est-il avantageux pour le pays qu'un étranger vienne y établir un nouveau procédé de fabrication?

Réponse. Il est toujours avantageux pour le pays de recevoir les étrangers qui veulent bien y porter leurs talens, leurs capitaux et leur industrie; c'est un véritable accroissement de richesse nationale; mais il est encore beaucoup plus avantageux pour la société en général, d'acquérir par cette industrie un produit de même qualité à meilleur marché, puisque c'est fournir aux individus la faculté de faire plus de dépense en autres objets d'utilité on d'agrément, ce qui est une augmentation de richesse particulière.

La richesse nationale ne consiste pas dans l'argent, mais bien dans les choses qu'on peut acheter avec cet argent; ainsi, avec un même revenu, on est d'autant plus riche, que les choses sont à meilleur marché et qu'on peut en acheter d'avantage.

Toutes les nouvelles inventions ont commencé par être préjudiciables à quelqu'un; ce désagrément est inévitable dans la civilisation; mais l'expérience prouve heureusement, que le mal des améliorations n'est que personnel et passager, tandis qu'il est bientôt remplacé par des avantages durables pour la société en général. On en trouve un exemple sous les yeux. Celui qui voudrait aujourd'hui détruire les machines

des

des filatures de coton, pour favoriser la main-d'oeuvre, ne passerait pas pour sage, puisqu'il est prouvé, depuis que le coton se travaille par machines, que cette industrie occupe cent fois plus de bras que lorsqu'on filait à la main, et que le consommateur achète une meilleure marchandise à un plus bas prix. L'ignorance cependant a commencé par détruire ces machines.

Il est étonnant que ceux qui s'opposent au développement de l'industrie, n'aient point encore proposé la déstruction de la charrue et des moulins à vent; ce serait un moyen sûr de donner de l'ouvrage à la population entière du royaume, puisqu'il faudrait cultiver la terre à la bêche et moudre le grain à la main, sauf à se vêtir, comme on pourrait, de la peau des bêtes.

Ceux qui peuvent croire qu'un étranger viendra établir une fabrique dans le pays, pour ruiner les fabricans qui existent déjà, partagent les préjugés du vulgaire; personne ne se donne long-temps de la peine pour perdre de l'argent, les bâtimens qu'on construit à cet effet, augmentent toujours la valeur du terrain, et ce n'est pas en quelques mois qu'on peut détruire une industrie établie; au reste, l'étranger qui viendrait fabriquer et vendre une marchandise à perte, dans la seule intention de miner les fabriques existantes, pour établir ensuite un monopole en sa faveur, serait dans une grande erreur; il ne ferait qu'enrichir le consommateur de tout l'argent qu'il perdrait, sans jamais atteindre son but.

Le

Le développement de l'industrie nationale doit être encouragé dans les étrangers comme dans les sujets nationaux, et ceux que l'intérêt personnel n'aveugle pas dans cette question, feront bien de recourir au *Catéchisme de l'Economie politique* de Mr. J. B. SAY.

Un abonné.

Deze redenering is volkomen in mijnen geest en overeenkomstig met mijne beginselen, geuit op vele plaatsen van mijne Bijdragen tot de Huishouding van Staat. Juist daarom schep ik een levendig genoegen in het ontleenen van mijn antwoord aan mijnen Indischen Medeburger uit den mond van mijn' Zuidelijken Medeburger. Het blijkt, dat de echte beginselen van Huishouding van Staat algemeener worden in Nederland, en dit zullen zij dan ook wel worden in Nederlandsch Indië.

Naar al, wat ik verneem en gewaar kan worden, is men in Nederlandsch Indië op den goeden weg, om de welvaart van die Bezittingen en van het Moederland te bevorderen. Het komt er maar op aan, dat de beginselen bewaard worden, dat zij hoe langer hoe meer worden doorgezet, en dat onze kooplieden en fabrijkanten, ja onze geheele Natie, beter bekend worden met den staat van Indië, ten einde op eene doelmatige wijze in haar eigen belang werkzaam te zijn.

Het spreekt van zelf, dat ik in al deze beschouwingen het denkbeeld van de Handelmaatschappij ter zijde stel. Wat ik van deze Maatschappij verwacht, heb

heb ik in mijne laatſte Verhandeling duidelijk en uitvoerig voorgedragen. Het is niet noodig, dit hier te herhalen.

Even zoo heb ik mijne gedachten afgetrokken van alle veroveringen en uitbreiding van ons grondgebied, omdat ik ook op dit ſtuk mijn gevoelen duidelijk genoeg heb voorgedragen in mijne laatſte Verhandeling.

